

Rigging en Staging Ongelukken

Al te vaak vermijdbaar

door Rinus Bakker

Inleiding:

In dit en de komende reeks artikelen worden een aantal voorbeelden gegeven van (historische) ongevallen op het gebied van rigging en staging. De indruk zou gewekt kunnen worden dat deze beide disciplines van de entertainment sector bestaan uit mensen met de spreekwoordelijke “blik op oneindig en het verstand op nul”. Maar dat is een al te gemakkelijke en ook zeker foute conclusie, ook al zijn er altijd mensen die op allerlei manieren met het verstand manipuleren. Niet in de laatste plaats de opdrachtgevers die werkdagen van 24 uur – met betaling voor 8 daarvan – een normale gang van zaken vinden. Vermoeide mensen verliezen hun concentratie en nemen ook gemakkelijker verkeerde beslissingen.

Toch wordt in deze sector vooral gewerkt door zeer gemotiveerde mensen die hun werk ook zeer zorgvuldig proberen te doen. Wereldwijd worden er in deze industrie dagelijks ca. 400.000 wind ups, handtakels, elektrotakels en theatertrekken gebruikt voor hijswerkzaamheden. En er worden wereldwijd elke dag ca. 150 podiumdaken gebouwd c.q. gebruikt voor openlucht shows. Zomers wat meer en in de winter minder, want de concentratie in het gebruik hiervan ligt nog steeds op het Noordelijk halfrond. In Zuid-Amerika, Afrika en Australië zijn de aantallen podiumdaken (‘stage roofs’) veel lager en in de Tropen is een horizontaal gespannen gaasdoek als zonnenscherm op een Ground Support systeem al vaak voldoende. Het regent daar soms een half jaar lang niet – en als het wel regent wil er niemand naar buiten. Op zo’n heel open systeem heeft de wind ook veel minder vat, want wind is vaak een groter gevaar dan regen.

Ongevallen en statistieken

Vergelijkenderwijs is het aantal (dodelijke) ongevallen dat gebeurt ook niet groot, zeker niet groter dan gemiddeld genomen over alle arbeidssectoren. Maar elke dode is er één teveel, voor de familie, de collega’s en de betrokken bedrijven, en ook voor de artiesten – hoewel maar weinigen daarvan het idee van “the show must go on” kunnen loslaten. Want naast de artistieke ambities spelen er ook soms heel grote economische belangen mee.

Veel te vaak zijn ongevallen te wijten aan een reeks van beslissingen en handelingen die te kort door de bocht gaan met het naleven van de regels, normen, voorschriften of handleidingen, en zelfs het besèf van gezond verstand uitschakelen. Ze zijn vaak te wijten aan missers in, of gebreken aan de planning in materiaal of bouwtijd; de voorbereiding of de berekening van de sterkte; de uitvoering tijdens de opbouw; de materiaal controles vooraf; of het periodieke onderhoud en de –inspecties ervan. Daarnaast zijn in ons vak zijn de wijzigingen om artistieke overwegingen op het (aller-)laatste moment een bron van gevaar. Te vaak komen die plotseling op en dringen alle andere afwegingen weg. Dan mag het vaak wel wat meer kosten, maar is er niet meer de tijd om te controleren of alles dan wel even veilig blijft zoals dat in de oorspronkelijke planning werd nagegaan.

Diverse Argh-leden hebben allerlei berichten gehoord over nog meer grotere en kleinere ongevallen bij rigging en staging in Nederland (en daarbuiten). Het dodelijk verongelukken van Arjen Moors bij Holiday on Ice in december 2006 zal niet gemakkelijk worden vergeten. Mede naar aanleiding daarvan heeft de secretaris van de Argh een keer bij het Ministerie van SZW opgevraagd hoe de Arbeidsinspectie de (ernstige) ongevallen in de evenementen- en theatersector registreert, en wat de acties daarop waren geweest naar de sector. Daarbij bleek dat er bij de betreffende autoriteit vrijwel niets van ongevallen op dit gebied bekend was. Terwijl ze binnen de sector wel degelijk tot grote ophef hadden geleid. De registratie was beschreven in allerlei andere sectoren, zodat het eigenlijk lijkt alsof er bij het theater- en evenementenvak (vrijwel) nooit ongelukken gebeuren. Maar dat is een vorm van illusie die niet zo nadrukkelijk in stand moet worden gehouden. Want alleen kennis van de oorzaken van ongelukken kan bijdragen om een volgende te voorkomen. En dat ze wel degelijk gebeuren is alom bekend.

Ongelukken met geautomatiseerde trekkenwanden

Tegelijk is binnen de sector ook bekend dat van allerlei ongelukken met deze trekkenwanden in Nederland (en België) steeds wordt geprobeerd die onder het tapijt te vegen. Maar zo zal de sector de oorzaken ook nooit weten, en daar ook geen lering uit kunnen trekken. In de petrochemie is het maken van producten vergelijkbaar aan de voorstelling bij ons. Maar bij die chemische jongens zeggen ze toch echt niet ‘the production must go on’. Ten koste van wat, mag je je altijd afvragen! Het lijkt soms wel dat degenen die in de theatersector het hardst om “SIL 3” lopen te roepen, ook degenen zijn die het meest te verbergen hadden.

Technici uit de theaters-met-een-ongeluk waren soms bang om de foto's te laten zien van de schade door het ongeluk. Laat staan dat ze die – zelfs onder belofte van anonimiteit – ter beschikking wilden stellen. Bangmakerij door directies en/of leveranciers. Is dat amateurisme of maffia? Maar ca. 10-12 spontaan op hol slaande of vallende (!) trekken in nog geen 10 jaar kàn en måg niet normaal zijn.

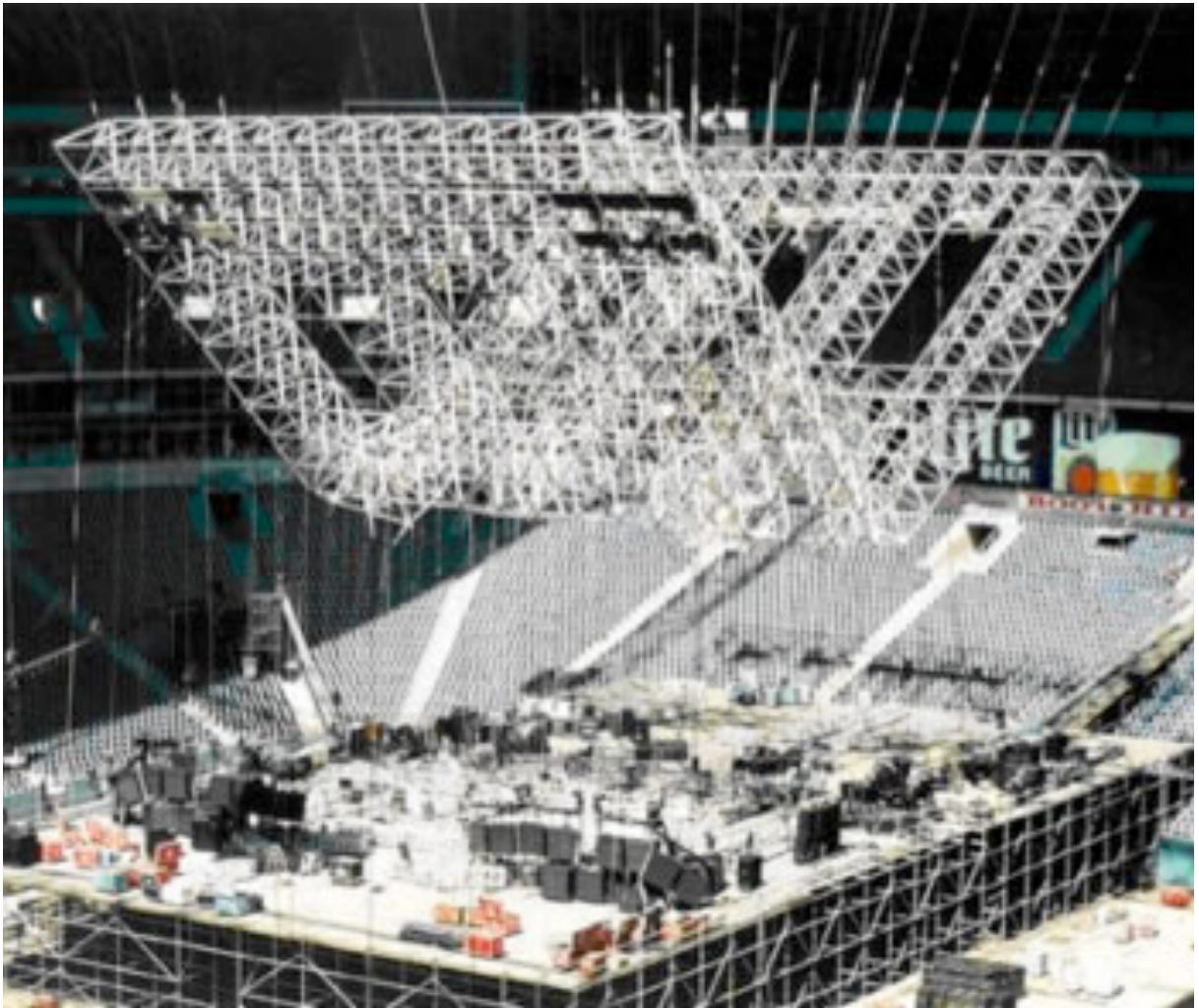
Van een aantal andere ongelukken is meer bekend geworden en daar kan dus wel wat van worden geleerd. Enkele daarvan willen we hier laten zien – om het besef te laten doordringen dat we in deze sector niet onkwetsbaar (en misschien juist veel kwetsbaarder) zijn voor ongevallen. Deze voorbeelden zijn de grotere bekend geworden ongevallen, de vele kleine blijven vaker onopgemerkt, of verzwegen.

Ongelukken zijn vrijwel altijd een samenloop van een reeks van factoren. Elke bijdrage aan een beter bewustzijn kan helpen om één of meer van zulke factoren weg te nemen, en daarmee de kans op ongelukken weer (iets) te verkleinen.

Bij de onderstaande voorbeelden is een korte beschrijving en commentaar toegevoegd van waar of waarom het waarschijnlijk is misgegaan.

De bedragen van de materiaal schades zijn ofwel uit de tweede hand ofwel een educated guess. Een schatting van de vervolgschades (annuleren of verplaatsen van shows, smartengeld enz.) zit daar niet bij, tenzij die op internet was terug te vinden. De eerste reeks voorbeelden zijn van voor het jaar 2000 ofwel van onbekende plaats en datum, maar de foto's ervan circuleerden wel op het internet.

Garth Brooks, Texas Stadium, Irving, Verenigde Staten; sept. 1993
Bezweken aluminium mastergrid

Beschrijving: tijdelijk (demonteerbaar) mastergrid

- (verborgen) beschadigingen door een ongeval met de truck eerder in dat jaar
- geen grondige inspectie+keuring
- wisseling van materiaal door chef verhuur zonder de overdracht van deze informatie

Letsel: 8 gewonden (2 in ziekenhuis) Materiaalschade: (?) \$ 400 000 (?)

Onbekend: naam, plaats (Duitsland), 1995 (?)
Ingestorte Megabeam truss

beschrijving: tijdelijke hoofdligger (master-truss) in Sportstadion

- te zwaar belast/te grote overspanning in combinatie met windbelastingen ?

Letsel: ?

Materiaalschade: (?)

Onbekend: naam, plaats (Duitsland), datum (?)
Ingestorte podiumdaktruss

Beschrijving: podiumdak – steigerwanden systeem

- dakgedeelte van (te) zwak truss-type
- lichttruss gewicht
- wind en regen

Letsel: ?

Schade: (?) DM 100 000 (?)

Onbekend: naam, plaats (Duitsland); datum (?)
Ingestorte podiumdak-truss

Beschrijving: podiumdak groundsupport systeem

- dakgedeelte van (te) zwak trusstype
- slechte dakhuid afspanning (water accumulatie)
- wind en regen

Letsel: ?

Geschatte schade: (?) € 65 000 (?)

Festival (?), Griekenland, 1999 Weggewaaid groundsupport podiumdak

Beschrijving: podiumdak 6-tower groundsupport systeem

- dakgedeelte van skin (zeil) voorzien als zonwering
- maar nog geen ballast aangebracht tegen de voorschriften van de handleiding in.

Tijdens diner (en dus niemand op het podium) kwam een valwind uit de bergen die het hele dak optilde met de al gemonteerde Vari*Lites en liet dit ca. 15m verderop vallen.

Ondanks de stommiteit van de technici heeft de verzekering toen wel betaald.

Letsel: geen

Materiaalschade: ~ € 440 000

Wereldtentoonstelling– Hannover, Duitsland, 2000 Ingestorte portaalconstructie

Beschrijving: 4-koloms portaal constructie van 10 x 8m en 6m hoog

- tenminste 4 merken en type truss werden door elkaar gebruikt
- het lichtplan (dat later pas boven water kwam) plus de puntlast van een technicus zorgde voor 85–90% van de toelaatbare belasting van de gebroken truss.
- trussplan voorzag in een overstekende truss in het midden met een uitkraging aan een zijde waaraan geen last te zijn leek gepland.

Door defect aan de telescoophoogwerker ging één technicus al ‘hoppende’ over de 6m hoge constructie om met een touw de spots omhoog te halen. De dynamische (over)belasting door de klimmende persoon, was voldoende voor het breken van de truss en het vallen van de technicus.

Letsel: 1 persoon 3 weken ziekenhuis Materiaalschade: ~ € 140 000

Epiloog

Van de *het-ging-maar-net-goed* gevallen weet iedereen in dit vak wel de eigen voorbeelden te bedenken, en hopelijk werd daar dan ook wat van geleerd. De bovenstaande gevallen, die echt niet alleen maar voorkomen bij de amateurs of hobbyisten, illustreren dat *maar-net-goed* heel gemakkelijk kan veranderen in *helaas-goed-fout*.

Gokken met rigging of staging hoort niet plaats te vinden, net als dat niet hoort in de burgerluchtvaart, bij hersen- of hart-operaties of bij aansluiten van elektrische installaties, of het onvoldoende testen van de software voor vliegtuigen, raketten, autoremmen of theater-hijsinstallaties.

Gokken is uiteindelijk altijd in het voordeel van het casino. Binnen onze risico-vollere disciplines is dat voordeel van het casino vergelijkbaar aan de Wet van Murphy. Om Murphy van de werkplek weg te houden staan voldoende middelen en mogelijkheden ter beschikking. Het daarvan gebruik te willen maken en ze dan ook goed toe te passen is aan de mensen op die werkplekken en het toezicht op de naleving. Steeds sneller en complexer moeten bouwen helpt daar zeker niet bij.

(wordt vervolgd)